

Documenta

Besluit van het Maria-Magdalenaklooster te Nijmegen om toe te treden tot de Orde van Prémontré, 1344

Cristina van Redinghoven, priorin, en het convent van de Orde (der Penitenten) van Maria-Magdalena te Nijmegen oorkonden, dat zij, verlangende toe te treden tot een strengere orde, namelijk tot die van Prémontré, ter executie daartoe hebben aangewezen als zaakgelastigden ("procuratoren") heer Arnoldus van Wosic ridder, Arnoldus Puls, kanunnik van Sint-Severinus te Keulen, en Henricus van Tiel, priester; met als getuigen heer Gerardus van der Heiden, hun visitor, en Wilhelmus Vake; met opgave van de namen van de andere 20 leden van het convent.

S.l. [Nijmegen], 1344 maart 24

ORIGINEEL: HEESWIJK, Archief van de Abdij van Berne, Collectie charters Maria-Magdalenaklooster te Nijmegen, nr. 21. De 6 aangekondigde zegels, namelijk van het convent, de 3 executeurs en de 2 getuigen zijn van de staarten afgevallen.

Nos, Cristina de Redinghoven priorissa et conventus ordinis sancte Marie Magdalene in Novimagio, universis presentia visuris seu auditoris notum facimus per presentes, quod nos, considerantes ob salutem animarum nostrarum, quod nil sit preter Deum amare et Sibi servire, hinc est, quod ordinem nostrum deliberatione prehabita in strictiorem ordinem scilicet in ordinem premonstratensem mutare cupimus et desideramus. Cum circa hoc vacare non possumus nec debemus, ideo ad hoc faciendum ordinavimus, ordinamus et statuimus honorabiles viros, dominos Arnoldum de Wosic militem, Arnoldum Puls canonicum ecclesie sancti Severini Coloniensis et Henricum de Tyla presbyterum, in nostros veros et legitimos procuratores et quemlibet eorum insolidum, et quod unus inceperit alius finire poterit, ita quod non sit melior conditio occupantis, promittentes insuper omnes et singule priorisse predictae sub

pena obedientie ratum et firmum habiture quicquid per procuratores predictos vel alterum eorum actum fuerit circa premissa, renunciantes omni exceptioni iuris vel facti mediante qua revenire poterimus contra promissa. Et nos priorissa sub eadem pena idem promittimus. In cuius rei testimonium sigillum nostri conventus duximus presentibus apponendum.

Acta sunt hec presentibus domino Gerardo de Heiden visitatore nostro pro tempore et Wilhelmo Vake, testibus ad hoc specialiter vocatis et rogatis. Rogavimus etiam procuratores predictos, ut onus procurationis in se reciperent et sua sigilla in testimonium premissorum apponerent una cum sigillo nostri conventus et sigillis testium predictorum, quos etiam rogavimus ut sigilla presentibus apponerent.

Et nos procuratores et testes predicti ad rogatum priorisse et totius conventus, scilicet Mechtildis de Herwen suppriorisse, Eggelberne de Beke, Ermegardi Vaecs, Agnetis de Oesterhout, Aleidis de Oy, Wobbe, Hildegondis de Sconenberch, Agnetis de Watseler, Agnetis de Wosic, Reisewyndis Vaecs, Jutte de Bomel, Margarete de Worde, Jutte de Bomel, Elisabet filie Hermanni, Wendelmodis de Dornic, Berte de Galen, Grite de Bistervelt, Cristine de Wosic, Gertrudis de Ghent et Bele Puls, duximus sigilla nostra presentibus apponenda.

Datum anno Domini M° CCC° XLIII°, vigilia Annuntiationis Marie virginis.

Toelichting¹⁾

Hoe de procuratoren te werk zijn gegaan is niet bekend, maar uit de collectie charters van het Maria-Magdalenaklooster te Nijmegen in de abdij van Berne valt af te leiden, dat zij voor het toetreden tot de orde van Prémontré terechtgekomen zijn bij de abdij van Mariënweerd. Zo

¹⁾ Literatuur: L.H.Chr. SCHUTJES, *Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch*, dl. V, Sint-Michiëlsgestel 1876, blz. 259-261; H.D.J. VAN SCHEVICHAVEN, *Oud-Nijmegen's kerken, kloosters, gasthuizen, stichtingen en openbare gebouwen*, Nijmegen 1909, de blz. 313-323 handelen over *Het Premonstratessenklooster of Het Huis "Te Nonnen"*; N. BACKMUND, *Monasticon Praemonstratense*, dl. II, Straubing 1952/55, blz. 312-313; A. SIMON, *L'Ordre des Pénitentes de Ste Marie-Madeleine en Allemagne au XIIe siècle*, Fribourg en Suisse 1918; E.M.F. KOCH, *De kloosterpoort als sluitpost? Adellijke vrouwen langs Maas en Rijn tussen huwelijk en convent, 1200-1600*, Mechelen 1994, op de toegevoegde diskette staat een lijst van monialen van het Maria-Magdalenaklooster te Nijmegen met nadere gegevens over de monialen.

staat in de oorkonde van 16 juli 1383 (nr. 31), dat Wilhelmus, abt van Mariënweerd, naar best vermogen te hulp komt, nu de kerk van de zusters in puin ligt. Naar best vermogen, want hij verklaart daarbij, dat zijn eigen abdij in grote armoede verkeert en dus geen financiële hulp kan bieden. Geldelijke hulp moet van elders komen. De betreffende passage van de Latijnse tekst luidt:

“Cum igitur ecclesia sanctimonialium in Novimagio penitus ad ruinam sit delapsa, quam propter ingentem nostri paupertatem sine notabili caritativo subsidio reparare, proch dolor, non valemus, hinc est, quod omnium pietatem plausis manibus obnixe flagitamus, quatinus Dei intuitu in nostre ecclesie reparatura manus porrigere velitis nobis adiutrices”.

Twee punten vallen hierbij op. Vooreerst spreekt de abt van “*nostra ecclesia*”, wat op een innige band tussen de abdij van Mariënweerd en het nonnenklooster te Nijmegen wijst. Verder, dat de abdij er zelf ook financieel slecht voor staat. Dit laatste stemt overeen met wat hieromtrent recentelijk gepubliceerd is²).

Er zijn meer oorkonden in genoemde collectie, die wijzen op de band tussen de abdij van Mariënweerd en het norbertinessenklooster te Nijmegen. Van bijzondere betekenis is de lange akte van 21 april 1449 (nr. 99). Daarin staat te lezen, dat abt Theodericus van Goch van de kardinaal-diaken Johannes, speciale legaat van de Apostolische Stoel in Duitsland en vele andere landen, de opdracht kreeg, een bepaald statuut³) van de premonstratenzerorde in toepassing te brengen in het klooster van de orde in Nijmegen. Dit statuut handelt over zware straffen, die opgelegd moeten worden aan monialen, die al te lichtzinnig het klooster willen verlaten en te gemakkelijk door de priorin zijn toegelaten. Postulanten moeten voor haar intrede een eed afleggen van trouw aan de te omhelzen levensstaat. Ook de overste, die daaraan de hand niet houdt, wordt in deze aangelegenheid met zware straffen bedreigd.

Uit deze akte van abt Theodericus van Goch, waarin het schrijven van de kardinaal-legaat van 30 januari 1449 is opgenomen, valt op te maken, dat de toestand in het norbertinessenklooster toen niet gezond was. Dit hangt wellicht samen met hetgeen waarop Esther Koch in haar dissertatie heeft gewezen⁴). Volgens haar traden dochters uit de meer voor-
aanstaande families niet altijd door persoonlijke keuze en daarom niet

²) B.J.P. VAN BAVEL, *Goederenverwerving en goederenbeheer van de abdij Mariënweerd (1129-1592)*, Hilversum 1993, blz. 281.

³) J. LEPAIGE, *Bibliotheca Praemonstratensis Ordinis*, Parijs 1633, blz. 838-839.

⁴) Zie *supra* noot 1.

steeds met de vereiste spirituele intentie in een klooster. Uit het lijstje van de namen van de zusters, die in 1344 te Nijmegen tot de premonstratenzerorde overgingen, valt te concluderen, dat toen reeds vele zusters uit de gegoede families afkomstig waren. Vele schepenen van Nijmegen behoorden tot de familie van de priorin. Dit gold ook voor de zusters uit de familie van Wosic of Woestic. Uit de familie Vaec, waartoe enige zusters behoorden, staan enigen als rechter vermeld⁵).

In de Nederlandse oorkonde van 27 augustus 1504 (nr. 137) wordt de toenmalige abt van Mariënweerd, Jacob Daelt, door de priorin te Nijmegen en het convent "*ons eerwaardigen geistlicken vader ende prelaet*" genoemd. Het norbertinessenklooster te Nijmegen was een stichting onder paterniteit van Mariënweerd geworden.

Zijlstraat 1
NL-5473 CJ Heeswijk

G.M. VAN DER VELDEN, O. Praem.

⁵) C.Th. KOKKE, *Voorloopige lijst van stukken betreffende het nonnenklooster van de H. Maria Magdalena, later der orde van Premonstreit in Nijmegen*, Nijmegen 1939, typescript. In de *Index* staan familieleden van de zusters met hun functies.